

Sprawozdanie z konferencji
Seminarium naukowo-szkoleniowe
„AAC – alternatywne
i wspomagające metody
porozumiewania się.
Wskazywanie wzrokiem jako
strategia komunikacyjna dzieci
z wieloraką niepełnosprawnością
(CyberOko, C-Eye, C-Feel)”

Milczenie spowodowane brakiem mowy nigdy nie jest złotem. Wszyscy mamy potrzebę porozumiewania się i kontaktowania ze sobą nawzajem – nie tylko jednym sposobem, lecz na wszystkie możliwe sposoby. Jest to podstawowa ludzka potrzeba, podstawowe ludzkie prawo. Co więcej jest to podstawowa ludzka siła (Williams, 2000).

Nauka porozumiewania się jest nadrzędnym i najistotniejszym celem, jaki przyświeca każdemu terapeutce względem osób niemówiących. Alternatywne i wspomagające metody umożliwiają osobom niemówiącym wyrażanie swoich potrzeb, emocji oraz myśli. Wspierają także budowanie niezależności osoby niemówiącej, dają możliwości wyboru kierowania swoim życiem. Z komunikacji alternatywnej korzystają zarówno dzieci, jak i osoby dorosłe, które na skutek epizodów i chorób neurologicznych, takich jak: udary, dziecięce porażenie mózgo-
we, choroby genetyczne i inne, utraciły możliwość werbalnego porozumiewania się z bliskimi lub ich mowa jest na tyle niezrozumiała, że wspomaga się ją gestem, obrazem, wzrokiem. Komunikacja alternatywna i wspomagająca jest niezrządkiem jedyną nadzieją dla dziecka z wieloraką niepełnosprawnością na uczestnictwo w życiu społecznym, edukacyjnym.

W przypadku głębokiej niepełnosprawności znacznym utrudnieniem w komunikacji dla osób niemówiących oraz ich terapeutów może być brak możliwości poruszania się czy wskazywania gestem. Wówczas jedyną formą nawiązania kontaktu są ruchy gałek ocznych. Okulografia (ang. *eye tracking* – śledzenie ruchów gałek ocznych) pozwala pacjentom porozumiewać się z bliskimi za pomocą wskazywania wzrokiem. Wykonywanie ćwiczeń przy użyciu wzroku jest doskonałą rehabilitacją ważnych połączeń w mózgu, co w perspektywie czasu pozytywnie wpływa na koncentrację, pamięć i emocje osób chorych i niepełnosprawnych.

Z myślą o tej grupie pacjentów zostało zorganizowane I Ogólnopolskie Seminarium Naukowo-Szkoleniowe pt.: „AAC – alternatywne i wspomagające metody porozumiewania się. Wskazywanie wzrokiem jako strategia komunikacyjna dzieci z wieloraką niepełnosprawnością (CyberOko, C-Eye, C-Feel)”. Seminarium odbyło się we wrześniu br. w gmachu Dolnośląskiej Szkoły Wyższej we Wrocławiu.

Na Wydziale Nauk Pedagogicznych pojawili się naukowcy, praktycy, profesorowie, którzy na co dzień zajmują się komunikacją alternatywną. Bardzo licznie przybyli specjaliści: logopedzi, fizjoterapeuci. Na seminarium zostali również zaproszeni rodzice wraz z niepełnosprawnymi dziećmi, którzy w ramach bezpłatnych konsultacji mogli przetestować działanie CyberOka i poznać zalety tego sposobu komunikacji alternatywnej. Do dyspozycji rodziców były dwa urządzenia: C-Eye oraz eyetrackery i oprogramowania wspomagające komunikację przygotowane przez firmę ATABI. Taka forma praktyki cieszyła się dużym zainteresowaniem.

Prof. DSW dr hab. Elżbieta Siarkiewicz – pedagog, badacz, diagnosta i terapeuta – wprowadziła uczestników seminarium w istotę procesu komunikowania się. Mgr Alina Smyczek – dyplomowany nauczyciel i logopeda pracujący z dziećmi z wieloraką niepełnosprawnością i z problemami w komunikacji werbalnej oraz autorka licznych publikacji z dziedziny AAC – przekonywała, iż wskazywanie wzrokiem to jedna z dróg do niezależności. Dr inż. Bartosz Kunka, twórca CyberOka, opowiadał o swoim wynalazku i jego możliwościach, jak również omówił uczestnikom spotkania potencjał drzemający w takim sposobie komunikacji.

Zaprezentowano innowacyjne urządzenie skonstruowane przez naukowców z Politechniki Gdańskiej o nazwie C-Eye. Urządzenie to zostało udostępnione jako certyfikowany wyrób medyczny w dwóch wersjach: do użytku indywidualnego w domu (dla dzieci po udarach, po urazach czaszkowo-mózgowych, w stanach minimalnej świadomości, z wadami genetycznymi czy z niepełnosprawnością sprzężoną) oraz do użytku w szpitalach, zakładach opiekuńczo-leczniczych, ośrodkach rehabilitacyjno-edukacyjnych czy w gabinetach logopedycznych. Jest to jeden z najnowocześniejszych systemów, który śledzi ruch gałek ocznych.

Wykorzystuje metodę CyberOka opracowaną na Politechnice Gdańskiej. Składa się z modułu neurorehabilitacji, modułu komunikacji oraz modułu rozrywki – eyefeel. C-Eye daje możliwość komunikacji i rehabilitacji osób po udarach, wybudzonych ze śpiączki, w ciężkich stanach neurologicznych, po urazach mózgowo-czaszkowych, pacjentom z SM i MPDz. Osoby korzystające z urządzenia mają szansę nawiązać kontakt z otoczeniem i sygnalizować swoje potrzeby.

Zwieńczeniem seminarium był wykład mgr Anity Szlęzak, psychologa i mamy niepełnosprawnego dziecka, która opowiadała o porozumiewaniu się ze swoim niemówiącym synem.

Celem seminarium naukowo-szkoleniowego było uświadomienie jego uczestnikom konieczności rozwoju komunikacji alternatywnej i wszechstronności jej zastosowania, jak również ukazanie nowoczesnych sposobów komunikowania się z pacjentem głęboko niepełnosprawnym. Nowoczesne technologie i ich produkty stanowią alternatywę dla tradycyjnych metod stosowanych w AAC, znacząco podwyższając jakość życia człowieka i nierzadko stanowiąc ich jedyne „oko na świat”.

Agnieszka Franieczek-Madalińska
„Gabinet Małych i Dużych” w Trzebnicy,

Justyna Lara-Czachurska
Dolnośląska Szkoła Wyższa, Przedszkole „Leonardo” we Wrocławiu,
Twoja Przychodnia Wrocław

Natalia Wojciechowska
Ośrodek Rehabilitacji Dzieci Niepełnosprawnych,
Akademia Malucha, Góra